

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของผู้ต้องขังเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความเครียดของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และศึกษาถึงแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตในการแก้ไขปัญหาความเครียดของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน จำนวน 74 คน ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา-ไต่สวน จำนวน 89 คน และผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา จำนวน 97 คน รวมทั้งสิ้น 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ในการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียดโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี จากการศึกษพบว่า ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.9 ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 39.6 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 55.4 ก่อนถูกดำเนินคดีมีอาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 65.4 มีรายได้ 5,000-10,000 บาท ไม่มีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 51.9 อยู่ในระหว่างอุทธรณ์-ฎีกาในขั้นตอนของศาลอุทธรณ์-ฎีกา คิดเป็นร้อยละ 37.3 ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ร้อยละ 58.1 อยู่ในเรือนจำมากกว่า 3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 73.8 และผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 71.9

ระดับความเครียดของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี จากการศึกษพบว่าผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี มีระดับความเครียดปานกลาง ($\bar{X} = 1.11$) โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ร้อยละ 47.3 มีระดับความเครียดปานกลาง ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ร้อยละ 44.6 มีระดับความเครียดต่ำ และผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ร้อยละ 8.1 มีระดับความเครียดสูง

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อระดับความเครียด มี 3 ด้าน คือ ด้านครอบครัวและธุรกิจ การงาน ด้านคดีความ และด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในเรือนจำ จากการศึกษปัจจัยแวดล้อมโดยรวม พบว่า ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี มีความเห็นไม่แน่ใจว่าปัจจัยแวดล้อมมีผลต่อระดับความเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 เมื่อพิจารณาปัจจัยแวดล้อมในแต่ละด้าน พบว่า ด้านครอบครัว และธุรกิจการงาน ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีเห็นด้วยว่าครอบครัวและธุรกิจการงาน มีผลต่อระดับความเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ด้านคดีความ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีมีความเห็น

ไม่แน่ใจว่าคดีความมีผลต่อระดับความเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 และด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในเรือนจำ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีมีความเห็นไม่แน่ใจว่าสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในเรือนจำมีผลต่อระดับความเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความเครียด ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด 2 ด้าน ได้แก่ ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาคดี และโรคประจำ และปัจจัยแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัวและธุรกิจการงาน ด้านคดีความ และด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในเรือนจำ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ทางเรือนจำควรส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับครอบครัวให้มากขึ้น เช่น กิจกรรมการเยี่ยมใกล้ชิด กิจกรรมการเยี่ยมใกล้ชิดผู้ต้องขังสูงอายุ กิจกรรมเยี่ยมใกล้ชิดในวันพ่อ-วันแม่ และควรเพิ่มเวลาในการเยี่ยมปกติ กรมราชทัณฑ์ควรมีนโยบายช่วยเหลือสนับสนุนและให้สิทธิแก่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ในการดำเนินการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ และควรให้แต่ละเรือนจำที่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี จัดทีมที่ปรึกษากฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ร่วมกับอาสาสมัครผู้ต้องขังที่มีความรู้ความชำนาญในด้านกฎหมาย ให้บริการแก่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี กรมราชทัณฑ์ควรมีการพัฒนาด้านการแพทย์ภายในเรือนจำ โดยการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอต่อการให้บริการแก่ผู้ต้องขัง การปรับปรุงคุณภาพยา และการรักษาที่รวดเร็วยิ่งขึ้น กรมราชทัณฑ์ควรกำชับให้เจ้าหน้าที่เรือนจำปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดี ให้มากที่สุด และถ้าหากเป็นไปได้ควรแยกผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ออกจากผู้ต้องขังเด็ดขาด ทางเรือนจำควรหาอาชีพที่เหมาะสมในการฝึกวิชาชีพและสามารถเอาไปใช้ได้ในชีวิตจริงเมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้ว การทำงานในกองงานควรสอบถามความสมัครใจผู้ต้องขังก่อน และจำนวนยอดงานควรปรับให้เหมาะสมตามความสามารถและประเภทของผู้ต้องขัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป ควรศึกษาระดับความเครียดของผู้ต้องขังในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น ศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดของผู้ต้องขังที่เข้าใหม่กับผู้ต้องขังเก่า ศึกษาระดับความเครียดของผู้ต้องขังก่อนทราบผลคดีหรือหลังทราบผลคดี หรือศึกษาระดับความเครียดของผู้ต้องขังที่ป่วยด้วยโรคร้ายแรงที่รักษาไม่หาย เพื่อที่จะได้ผลการศึกษาที่แตกต่างจากการศึกษาคั้งนี้